

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Proprietatea și organul oficial al Asoc. instit. financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu.

Inscris sub Nr. 22/1938 la Tribunalul Sibiu.

Apare odată pe săptămână.

Redacția și administrația: Sibiu, Strada Visarion Roman Nr. 1-3

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci și întreprinderi Lei 500.—; pentru particulari Lei 400.—; pentru cooperative, funcționari publici, de bancă și comerciali Lei 300.—. În străinătate Lei 800.—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare cm. Lei 6.—

Fondator: **Dr. CORNEL DIACONOVICH.**

Director: _____

••••••

Redactor responsabil: **Dr. Mihai Velciu.**

S u m a r u l :

Particularități financiare în unele sectoare ale exploa-
tărilor comunale. — Economia de războiu. — Noua ordine
economică. — Economisti ardeleni și bănățeni până la Unire:
Diamanți Manole. — „Cassa de Păstrare”, institut de credit
și economii S. A. în Săliște: Convocare.

Particularități financiare în unele sectoare ale exploata- rilor comunale

După cum se știe, întreprinderile comu-
nale exploatează drepturile exclusive ale ora-
șelor precum:

a) Producerea, aducerea, extragerea, di-
stribuirea, transmiterea dela un loc la altul,
sau dela o clădire la alta, livrarea, furnizarea
sau vânzarea electricității, energiei calorice,
apei și gazului de orice fel (gaz natural sau
artificial, distribuit în orice mod și sub orice
formă, care servește la luminat, încălzit, în
gospodărie și forță motrică);

b) Transporturile în comun de persoane;

c) Ridicarea gunoaielor menajere.

Până de curând forma de exploatare a
acestor drepturi n'a preocupat prea mult fac-
torii de conducere. Mai mult decât atât, până
la legea administrativă din 1936 nu se defini-
seră drepturile exclusive ale administrațiilor
locale. Abia prin această lege se precizează
că există atari drepturi și se menționează în
mod deosebit.

Nici legea administrativă menționată nu
rezolvă însă forma lor de exploatare. Abia re-
gulamentul ei de aplicare aduce unele noțiuni
distincte, separând finanțele lor de cele ale ad-
ministrației și determinând anumite reguli de
natură tehnică și economică.

Problema aceasta din urmă a format pre-
ocuparea unei legi unitare care a făcut o tă-
iere precisă în nedeterminarea de până acum
preconizând toate particularitățile și toate co-
mandamentele unor separațiuni desăvârșite. Ea
a îndrumat la întocmirea de regulamente de
organizare și administrare, apoi la norme ge-
nerale de taxare, contabilizare, etc., punând în
mod desăvârșit la punct chestiunile de control
și evidență.

Ca în orice întreprindere economică punctul
de plecare al contabilității patrimoniale, căci
întreprinderile sunt obligate să poarte și o con-
tabilitate publică, îl formează inventarul al
cărui sold între activ și pasiv constituie capi-
talul cu care începe exploatarea. Legea pentru
organizarea exploațiilor comunale pune în le-
gătură cu bilanțul și bugetul formarea a două
feluri de fonduri și anume:

a) Fondul de amortizare și reînnoire, care
se constituie prin alocări anuale, ce nu pot fi
mai mici de 3% din valoarea globală a inve-
stițiilor trecute în activul întreprinderii. Ele
vor fi înscrise la cheltuieli în bugetul între-
prinderii după primul an de funcționare al
acesteia.

Acest fond nu va putea fi folosit, decât
pentru înlocuirea instalațiilor și mașinilor sau

părților de instalațiuni și mașini stricate, sau devenite neutilizabile, prin uzare sau din cauza progreselor tehnice;

b) Fondul de dezvoltare format din cota de 75% din beneficiul net anual. Restul de 25% din beneficiu este cota parte cu care se remunerează patrimoniul comunal.

O cotă parte dar minimum 20% din valoarea celor două fonduri trebuie păstrată la B. N. R., sau la C. E. C., sau plasată în efecte de stat sau obligațiuni ale regiilor mixte intercomunale și U. C. B., iar restul va putea fi folosit ca fond de rulment, plasat numai în active curente, ușor realizabile.

Din cele de mai sus se desprinde deci în mod categoric noțiunea profitului net, adică a unui rezultat pozitiv financiar pe care trebuie să-l de-a exploatarea comunale. Din el se alimentează fondul de dezvoltare și se remunerează patrimoniul Primăriei. Ideea este absolut justă și ea formează într-o oarecare măsură rațiunea de a fi a exploatarei, căci legea dă drept ca tarifele să fie astfel stabilite, încât ele să acopere prețul de cost, cheltuielile de regie și să cuprindă și un beneficiu de 10%.

Dar dacă lucrurile sunt așa de limpezi în precizarea lor, există totuși unele particularități care trebuiesc puse în evidență. Și este cazul să menționăm că aceste particularități nu le au toate exploatarea, ci în general numai cele de apă și canalizare. Pentru a le analiza este necesar să pătrundem în primul rând mecanismul celor două sisteme de contabilizare: public și patrimonial.

Sistemul contabilizării publice este realizat prin buget. Se știe că el întrunește pe de o parte totalitatea veniturilor, iar pe de altă parte totalitatea cheltuielilor, însă cu caracteristica fundamentală că cifra lor este absolut egală. În consecință în buget nu apare niciodată un excedent care ar putea să aibă la prima vedere substratul unui profit. Orice buget se încheie la cheltuieli cu aceeași sumă cu care se încheie la venituri. Chiar dacă în realitate rămân disponibilități neangajate, sau angajamente neachitate, acest fapt își are contrabalansarea lui la venituri care eventual nu s'au realizat. De altfel se știe că bugetul este mai mult un cadru constituit de previziuni și nu atât o realitate concretă.

Există totuși în buget o separațiune a cheltuielilor și a veniturilor pe categorii: ordinare, extraordinare și cu destinație specială. Dar cum aceasta intră în cifra totală care este egală la venituri și cheltuieli, nici această ope-

rațiune nu spune mare lucru din punctul de vedere al unui eventual beneficiu. Reținem deci acest fapt incontestabil, că bugetul nu poate da o iconanță clară asupra mersului operațiunilor financiare privind rentabilitatea întreprinderilor.

Tocmai pentru că bugetul în structura și înfățișarea lui este lovit de acest neajuns, se impune la întreprinderi întocmirea bilanțului. Bilanțul are darul să scoată în evidență aceea ce bugetul nu poate reliefa: profitul net. El se bazează nu pe cifra încasărilor și plăților făcute în cursul exercițiului ci pe o balansare a activului și pasivului. În unele cazuri se poate întâmpla ca și bugetul să se încheie realmente cu excedent, adică să se angajeze toate disponibilitățile, să se lichideze toate angajamentele și totuși să rămână un surplus dat de faptul că încasările sunt mai mari decât cheltuielile. Excedentul bugetar nu este însă beneficiu net, căci la baza determinării lui stau cu totul alte elemente decât stau la baza stabilirii profitului net. De aceea între excedent bugetar și beneficiu net este o mare deosebire. Mai mult decât atâta; el nu spune nimic asupra mersului întreprinderii, ci formează mai mult o situație de cassă. Mai interesant este însă faptul că se poate întâmpla ca o întreprindere cu excedent bugetar să se încheie cu pierdere precum iarăși se poate întâmpla ca chiar și în cazul unui deficit bugetar bilanțul să arate totuși un profit. Așa fiind, între contabilitatea publică și între cea patrimonială sunt deosebiri ireconciliabile. Bugetul poate totuși da un indiciu de productivitatea întreprinderii, deoarece cheltuielile extraordinare și cu destinație specială arată raportul în care se urmărește grija investițiilor.

Dar chiar profitul net stabilit pe cale de balansare a activului cu pasivul are anumite particularități la exploatarea comunale și în special cum am enunțat mai sus, la exploatarea apei-canalului. Într'adevăr profitul net trebuie să reprezinte o sumă ușor realizabilă. Ori investițiunile exploatarea de care ne ocupăm, precum: conducte de apă, de canal, etc., sunt lovite de indisponibilitate. Mai mult decât atât, valoarea lor contează numai în legătură cu locul lor de utilizare, căci altfel pot fi considerate cel mult ca material vechiu. Dacă materialul vechiu mai poate îngloba vreo valoare oarecare când e vorba de metale sau aliaje, el nu mai reprezintă nimic sau aproape nimic, dacă e vorba de conducte de canal confecționate din beton. În momentul deci când se stabilește profitul net la exploatarea de care

ne ocupăm, trebuie avut în vedere că el este imobilizat în investiții indisponibile.

În afară însă de această particularitate, investițiile în foarte multe cazuri nu prezintă nicio înviorare a încasărilor cum ar fi normal, deoarece ele sunt nerentabile; au însă caracterul de productive. Cum se explică acest fapt?

Se știe că prin însași configurația lor orașele sunt nevoite să facă de ex. la alimentări cu apă conducte lungi de transport. În momentul în care aceste conducte trebuiesc înlocuite sau mărite, ele reprezintă un balast financiar care nu se poate recupera din rentabilitatea lucrării, deoarece această rentabilitate este aproape egală cu zero. Același lucru se întâmplă și în rețelele de canalizare unde faptul este chiar mai accentuat. În acest sector pot să fie necesare lucrări mari de asanare care nu pot fi plătite de cei interesați. Influența lor se exercită după ce sunt gata, nu printr'un surplus de venit, ci printr'o îmbunătățire generală de igienă și salubritate, care evident are o importanță considerabilă dar nu poate fi exprimată în cifre. Totuși investițiunea este inventariată iar valoarea ei mărește rezultatul pozitiv deci profitul.

Odată stabilit profitul, el trebuie reparat și evident lichidat. Aceasta înseamnă că din încasările ulterioare trebuiesc formate sumele respective. Cum ele sunt cu foarte puține diferențe egale cu ale anului trecut, rezultă că un profit determinat de investiții productive pretinde mărirea încasărilor spre a putea fi lichidat pe cale bugetară ordinară.

Dar nu numai atât. Investițiile înregistrate apoi în inventar măresc activul și deci volumul amortizărilor. Cu acestea se măresc cheltuielile anuale căci amortizarea trebuie făcută prin buget în raport de 3% din valoarea investițiilor. În consecință intervine și pe această cale nevoia unei cheltuieli în plus care trebuie să fie satisfăcută. Astfel două căi deosebite contribuie ca lichiditatea exploatărilor de care ne ocupăm, să fie precară. Chestiunea apare foarte curioasă și am putea zice de neînțeles, însă adevărul acesta este.

Fenomenul se schimbă într'o oarecare măsură dacă se lucrează cu fonduri străine, adică cu mijloace provenite din împrumuturi. Într'adevăr în această situație, dacă investiția este înregistrată la inventar la activ, ea are un contrapost care micșorează diferența dintre aceasta și pasiv, prin înregistrarea datoriilor la acest ultim capitol, sau cel puțin a ratei de amortizare. În felul acesta profitul este mult

micșorat și deci lichidarea lui este mai ușoară. Nici în această situație însă nu se ușurează amortizarea care trebuie făcută prin buget, deci prin micșorarea celorlalte cheltuieli, atunci când este vorba de un volum mai mult sau mai puțin constant al încasărilor.

Cele de mai sus scot la iveală anumite particularități financiare ale exploatărilor comunale. Ele trebuiesc avute în vedere în cadrul exploatării acestora și în special este necesar ca lucrările respective să aibă o foarte lungă perioadă de amortizare. Orice caracter ar avea aceste lucrări, este necesar ca cei care se bucură de utilizarea lor, să plătească acest serviciu căci dacă ele se înmulțesc duc la situații foarte grave.

Ing. GH. BRÂNDUȘ.

Economia de războiu

Dacă vor merge toate în economia noastră națională după programul stabilit la Berlin, misiunea experților economici nu va întârzia să sosească în țară. Nu e vreme de pierdut pentru nimeni, mai cu seamă că nu suntem orientați destul asupra rezultatelor economiei de războiu germane și italiene. Din Europa occidentală nu ne sosesc vești înălțătoare ce privește alimentarea populației civile, dar nu le putem controla. Este însă cert, că în țara noastră lucrurile au luat o întorsătură anormală, și nu se poate prevedea în ce mod se va putea pune stavilă deprecierei leului, respective scumpetei. Guvernul face eforturi, însă acestea au fost până acuma numai în sens unic — pentru ca să folosim un termen de circulație. Anume se fac eforturi, pentru ca mărfurile să nu se scumpească. Ar fi însă de mai mare folos eforturile pentru o ieftinire a traiului. Un veto contra scumpirei mărfurilor este un ce negativ. Mână în mână cu acest veto ar trebui să meargă măsurile pozitive pentru stimularea producției. Cum să silești pe producător să producă, în cazul când el nu vrea aceasta e marea problemă de rezolvat. Fiindcă, să nu ne facem iluzii: producătorii s'au obișnuit deja cu prețurile mari, și dacă nu le mai primesc, nu mai aduc marfa pe piață. Atunci nici cu bani mulți nu mai poți cumpăra, și iată că acțiunea s'a împotmolit. Unii zic, că dacă măsurile de comprimare ale prețurilor se vor observa cu stricteță din partea consumatorilor, atunci producătorul cu timpul tot va trebui să apară pe piață și să-și vândă marfa cu prețurile fixate de autorități, fiindcă și el are trebuințe imperioase de satisfăcut, și e silit să-și procure prin vânzare banii necesari pentru impozite, cumpărare de unelte pentru gospodărie, îmbrăcăminte, etc. Necesitățile de

traiu, chiar și ale unui simplu țaran, sunt azi așa de variate, încât vrând nevrând trebuie să vândă câte ceva.

Dar, afară de voința lui de a produce și a vinde, mai sunt factori străini de el care îl pot de fapt împiedeca să ia parte la circulația bunurilor. Trăim mereu sub presiunea războiului, cu toate că prin jertfe posibile și imposibile am evitat până acuma, ca țara noastră să fie un teatru de războiu. Rechiziționările și concentrările sunt o piedecă permanentă în calea unei normale funcționări a producției. Lipsa de credit este asemenea o cauză de stagnare. Necunoașterea metodelor de augmentare și ameliorare a producției, îl lipsește pe țaran de multeori de un câștig ușor de realizat. În domeniul spiritual se pune problema ridicării moralității producătorului, prin stimularea râvnei de a munci, râvnă care azi se mărginește de cele mai multeori la atâta muncă cât e necesară pentru un traiu destul de sărăcăcios. Aceasta în deosebi la țară. Iată deci, că avem înaintea noastră un teren atât de vast de coordonat în domeniul producției, încât este întrebarea, dacă ne vom putea pune la punct înainte de terminarea războiului...

Să examinăm deci fiecare în parte aspectele problemei puse.

Știm încă din experiența trecutului, că măsurile impuse din partea autorităților pentru fixarea prețurilor, adecă pentru frânarea speculei, au avut efecte foarte problematice. Una dintre cauzele ineficienței lor, este înegăllitatea pungei fiecăruia. Sunt persoane cari își pot permite ca bucătăria lor să fie provăzută cu truandale cu săptămâni înainte de sosirea sezonului principal care le-ar face accesibile pentru toată lumea. Persoanele acestea dau orice preț pentru plăcerile abdomenului lor. Nu se sinchiesc nici de ordonanțele autorităților. Astfel lipsește acea solidaritate, care ar trebui să stea ca un zid înaintea producătorului, peste care nu se poate trece. Popoarele din Vest au mai mare experiență, deoarece ele sunt focarele războaielor, și ele au trebuit să se organizeze mai strajnic în vederea așa numitei „economii de războiu“, care le dă posibilitatea să nutrească în mod corăspunzător armatele de multe milioane de soldați, fără ca populația civilă să fie speculată. Poporul german e socotit că unul dintre acele popoare, la cari disciplina e considerată de mare virtute. Simțul acesta i-a fost infiltrat și întărit în cursul veacurilor, deoarece numai prin tot felul de privațiuni și războaie a ajuns la situația dominantă de azi. Este de sine înțeles că în lupta contra speculei acest simț de disciplină a trebuit sprijinit și întărit înainte de toate prin intervenția autorităților. Pedepse grele sunt puse atât pe cumpărător, cât și pe vânzător în cazul unei depășiri a prețurilor fixate de comisiile înființate spre acest scop. La noi cred că numai pedeapsa de moarte ar fi destul de eficientă. Producătorul însă nu e lăsat la cheremul său. Toți sunt înrolați în „Gemeinwohl“, „Arbeit

durch Freude“ etc. și sunt controlați de aproape de respectivele organe, așa că o eschivare nu există: trebuie să producă, și încă nu numai aceea ce crede el că ar putea, dar și acelea produse cari îi sunt impuse de diferitele stațiuni de experimente și de laboratorii. Deoarece o parte mare a populației servește sub drapel, o eșalonare și împărțire rațională a concediilor pentru trebuințele agriculturii și industriei, face posibilă o rotațiune a puterilor de muncă. La noi s'au descoperit gheșefuri și în jurul concediilor.

Mână în mână cu concentrările, s'a procedat și la rechiziționări de furaje, alimente, vehicule, animale de tracțiune, automobile, camioane etc. Pentru ca în domeniul acesta lucrurile să meargă în ordine, este lipsă asemenea de disciplină, și înainte de toate de solvență și cinste. Cetățeanul contribuabil, așteaptă dela armată, ca obiectele ce i se predau, să fie restituite — dacă nu chiar în aceeași stare în care le-a predat — cel puțin în stare bună și folosibilă. Asemenea pretinde să i se plătească grâul și furajul rechiziționat.

Plângerile în privința aceasta sunt foarte numeroase. De foarte multe ori se întâmplă ca vehiculele să fie restituite în stare deplorabilă, iar caii slabi și istoviți. Echitabil ar fi, că dacă se cere ascultare, supunere și jertfă dintr'o parte, să fie corectitate, punctualitate și cinste din cealaltă parte. Coordonare și în cele morale!

Este de sine înțeles, că prestațiunile în plus la concentrări și rechiziții, necesită și investiții în plus, deoarece lipsa brațelor de muncă urcă prețul mâinei de lucru, iar vehiculele și animalele de tracțiune trebuiesc aduse iarăși în stare bună de funcție, ce uneori se poate face numai cu mari cheltuieli. Gospodăria de acasă a funcționat în timpul concentrării cu puteri reduse, și câștigul familiei s'a micșorat. În momentul acesta ar trebui ca creditul să sară în ajutorul celui lipsit. Nu mai are necesitate de multă documentare faptul, deoarece s'a folosit deja multă cerneală pentru aceasta, că organizația actuală a creditului nostru nu permite lucrul acesta, decât în măsură foarte restrânsă.

Necesitățile economice de războiu aduc cu sine metode noi mai cu seamă în exploațările agricole. Cauza este suprimarea legăturilor comerciale normale cu restul lumii, prin blocadă. Se știe că Europa în genere, nu era în stare să producă atâtea cereale cât consuma populația sa de 550 milioane oameni.

Statele Unite, Australia și Argentina umpleau golurile. Azi flota engleză stăpânește toate mărilor și Rusia a mai rămas singura țară prin care Europa mai poate răsufla.

Cu toate că grâul este articolul principal de alimentație, totuși mai sunt o serie de alte plante cari sunt tot așa de importante pentru continuarea și ducerea la bun sfârșit a războiului. Uleiurile vegetale, extrase din floarea soarelui, in, soia etc. servesc nu

numai în alimentare, ci și în uzinele chimice și industriale. Bumbacul și juta asemenea nu mai pot pătrunde la noi, și locul lor îl iau iarăși vechile noastre plante textile, ca cânepa și inul, la care s'a mai adaugat grație metodelor noi de fabricațiune, modesta urzică. În urma cererii mari de care se bucură produsele vegetale sus amintite, prețul lor a crescut enorm, așa încât dacă gospodăriile țărănești ar putea trece la cultivarea lor în masse mai mari, și veniturile lor s'ar multiplica. Dar nu numai acest interes pecuniar ar trebui să fie un stimulent, ci chiar necesitățile armatei noastre. Iată deci că nu avem organele de coordonare pentru acest scop și nici organele de îndrumare, deoarece direcțiunea în care s'a dezvoltat învățământul nostru popular, a lăsat cu totul afară din combinație, atât sensul practic, cât și cazul unei mobilizări a agriculturii în caz de războiu. Nu am știut prinde la vreme mișcarea în sensul unei economii de războiu, așa că acum trebuie să ne vină experți germani, ca să ne învețe metode pe cari de mult trebuia să le știm din propria noastră inițiativă și pentru necesitățile noastre imperioase. Miniștrii noștri de instrucție publică au fost ei înșiși filozofi teoreticieni și nu au dat nicio importanță învățământului practic la sate, unde școlile ar trebui să răspândească în primul rând cunoștințe de folos imediat pentru țărănime.

O problemă mai mult pedagogică, este dezvoltarea râvnei de a munci a populației rurale. Dar aici nu sunt suficiente numai cuvinte frumoase, ci trebuie pășit pe teren practic. Ce ne îndeamnă să muncim cu mai multă râvnă? În cazul nostru, fiind vorba de economia de războiu, ce poate fi un stimulent mai mare, decât convingerea că plusul de muncă nu numai ne onorează pe noi personal, dar contribuie la salvarea patriei prin o mai bună hrană și îmbrăcăminte dată soldatului. Aceasta se poate face numai prin un plus de producțiune atât calitativ, cât și cantitativ, căci dacă în războaiele de pe vremuri era suficientă o visterie bine dotată cu galbeni, cu cari puteai cumpăra orice din străinătate, azi, în epoca războaielor mondiale, cu banul nu mai poți face nimic, și fiecare beligerant e mărginit mai mult la producțiunea sa proprie.

În statele din Occident din acest motiv s'au introdus „bătălia grâului“ și alte „bătălii“, menite să stimuleze emulațiunea în diferitele ramuri de producție. Dacă am fi ținut și noi pas cu evoluția aceasta, azi nu am mai avea nevoie de experți străini.

MERCATOR

Noua ordine economică.

Astăzi se vorbește mereu și tot mai insistent despre o nouă ordine economică, ce se pregătește Europei, însă nu se cunosc încă formele în care va fi cristalizată definitiv, ci doar sunt trasate abia unele

directive generale, care vor forma bazele viitoarei așezări economice europene.

Sforțările către perfectarea acestei așezări economice a Europei de mâine, se pare că ating rezultate mai imediate, în următoarele două domenii:

1. Intensificarea schimbului de mărfuri între țările europene-continentale.

2. Reglementarea plăților ce rezultă din acest schimb de mărfuri.

Încă de prin anul 1935, Germania a căutat să profite de împrejurarea oarecum fericită, că economiile statelor europene, sunt complimentare, întregindu-și reciproc caracterul agricol al unora, cu cel pronunțat industrial al altora. Economia germană a inaugurat o politică activă de schimburi frecvente cu statele agricole din bazinul dunărean și sectorul balcanic.

Exemplul acesta a fost repede imitat și de Italia, care s'a silit de asemenea să organizeze cât mai desăvârșit, posibilitățile de schimb cu statele agrare din Sud-Estul Europei.

Odată cu izbucnirea actualului războiu, ne mai puțându-se continua comerțul pe mare și pe ocean cu țările celorlalte continente și în deosebi cu coloniile; statele beligerante au fost silit să-și îndrepte privirile, în mod aproape exclusiv, asupra spațiului vital european și să caute, ca prin organizarea și raționalizarea cât mai perfectă a schimburilor, să creeze un fel de autarhie europeană, adică o independență economică de restul lumii.

Se inaugurează sistemul încheierii unui șir întreg de convenții speciale, între puterile Axei și diferitele state europene, printre care și țara noastră.

Aceste convenții nu urmăreau numai lărgirea și dezvoltarea schimburilor de mărfuri, dar și „organizarea și dezvoltarea la maximum a producției naționale, cum și adaptarea ei tehnică și structurală, spre a servi cât mai desăvârșit schimbul cu puterile Axei și prin aceasta, interesele comune ale spațiului economic european.

Dar încadrarea statelor agrare în noua ordine economică europeană, ridică o problemă delicată și înconjurată de nesiguranțe, astfel:

Astăzi se arată un deosebit interes producției agricole și se folosesc toate mijloacele pentru intensificarea ei la maximum, pentru a putea satisface multiplele necesități ale marilor state industriale, aflate în stare de războiu.

Însă după terminarea actualului conflict armat, când se vor deschide pentru țările industriale europene și alte piețe mai ieftine, de peste ocean, care sunt sufocate acum de stocurile imense ce nu le pot vinde; oare nu vor fi neglijate atunci țările agrare europene, cărora în definitiv, li se dă un așa mare interes, din cauza lipsei altor piețe de aprovizionare?

„În fața unor astfel de situații posibile, nu se vor expune oare statele agrare europene la impasuri

de criză, care vor fi cu atât mai grave, cu cât vor fi dat un curs mai accelerat investițiilor, forțând producția lor agricolă până la cifre, care ar putea să se întoarcă împotriva lor?”

De sigur că un răspuns complet categoric nu putem avea când este vorba de evenimente economice viitoare, însă factorii politici responsabili de crearea actualei ordine europene, ne dau toate asigurările, că nu este la mijloc un interes trecător de oportunitate, ci dorința sinceră de-a avea o „Europă înfrățită și păcificată, o Europă aptă de a valorifica la maximum, tezaurile morale și materiale ale unei străvechi civilizații, o Europă întemeiată pe muncă, pe ordine și lealitate“.

Dar după cum nu putem prevedea de pe acum, care va fi rolul rezervat statelor agrare europene, în ahgrenașul economic mondial, după terminarea războiului actual; tot astfel nu putem considera „literă de evanghelie“, asigurările și prevederile ce ni-le fac astăzi, diferiți factori politici.

Destul însă, că țara noastră se îndreaptă cu pași rezezi, nu numai pe terenul politic, dar și pe cel economic, spre statele-pivot ale viitoarei ordine europene.

Astfel în domeniul comerțului exterior, Germania și după ea, imediat Italia, deșin primul loc, atât la import, cât și la export, atât cantitativ, cât și ca valoare. După datele publicate de statistica noastră economică, în decurs de nouă luni (Ianuarie—Septembrie) ale anului curent, am importat din Germania mărfuri în cantitate de 182.089 tone și în valoare de 10.373.6 milioane Lei, iar exportul s'a ridicat la 1.388.430 tone, în valoare de 11.925,8 milioane Lei.

În aceeași perioadă de timp, importul din Anglia a fost numai de 6.858 tone, valorând 611,5 mil. lei iar exportul de 617,637 tone, în valoare de 3.865,9 milioane Lei. De menționat însă, că începând cu luna Aprilie a anului curent, comerțul nostru cu Anglia scade atât de mult, încât în luna Septembrie 1940, importul reprezintă numai 28 tone de mărfuri, iar exportul în Marea Britanie este redus la zero.

Schimbul de mărfuri cu Germania se face pe bază de cantități — contingente — stabilite anticipativ, prin diverse convenșuni, și la preșuri ferme.

Contravaloarea mărfurilor exportate sau importate, nu se plătește cu numerar de către cumpărător direct vânzătorului, ci se depune suma respectivă la Banca Nașională a României în contul Băncii Reichului, sau invers, iar aceste institușii se îngrijesc apoi de transferul respectiv, pe bază de compensașie, de clearing.

Dar în viitoarea ordine economică europeană și clearingul evoluează dela forma simplă — numai între două țări, — la cea multilaterală, făcându-se compensașie deodată între mai multe state. Centrala clea-

ringului internașional urmează a fi Berlinul, iar moneda de arbitraj va servi marca germană.

Foloasele clearingului internașional sunt multiple, căci ele simplifică mecanismul lichidării soldurilor active — de multe ori înghețate — din balanșele comerciale ale diferitelor state, oferind posibilitatea ca toate plășile internașionale să se efectueze printr'un singur oficiu central.

Prin acest sistem unificat, se va da un însemnat impuls dezvoltării comerțului reciproc dintre statele europene continentale. Și tocmai aceasta este calea noiei ordine economice, spre care nizuesc conducătorii de azi ai Europei.

L. B.

Economiști ardeleni și bănașteni până la Unire.

Diamandi Manole

„Nu a fost cale așa de lungă, ca să obosească iubirea lui de neam, nu a fost jertă așa de mare ca să se sfiască a o aduce Diamandi Manole pentru înaintarea iubitului său popor“.

Vasile Goldis

Scriind despre Diamandi Manole, despre negustorul Diamandi Manole dela Brașov, o atât de reprezentativă și dinamică figură a aprigilor lupte transilvane din secolul al XIX, nu ne putem stăpâni un sentiment de profund regret pentru lipsa unei istorii a vieșii și activității negustorilor români din Transilvania, acei negustori, cari precedând aparișia, „bancherilor“ de genul lui *Visarion Roman*, *Partenie Cosma*, *Ioan Mithu*, *Emanoil Ungureanu* și *Nicolae Oncu*, săvârșiseră, în mijlocul neamului lor, o atât de bogată operă filantropică și culturală, și din familiile cărora s'au ridicat atâtea din energiile conducătoare ale neamului nostru.

Această istorie, întemeiată pe date și documente autentice, ne-ar putea înfășșa nenumărate bisericile românești edificate cu sprijinul acestor negustori în mijlocul înștrăinatelor orașe, atât de ostile așezărilor și așezămintelor românești, tot așa după cum ne-ar putea înfășșa nenumărate școli și nenumărate fundașuni culturale ctitorite de acești vrednici negustori români.

Atâtea din așezămintele vechi și străvechi, cu cari ne place să ne mândrim, își datoresc existența și activitatea spiritului de sacrificiu și dragostei de neam a acestor negustori uitați. Odată cu aparișia „bancherilor“, mai bine organizați și mai puternici, rândurile marilor negustori, tot așa ca și ale marilor proprietari, au început să se rărească, să scadă, locul lor luându-l negustorii mici, mai mulți dar mai săraci, mai puțin dispuși deci spre filantropie și sacrificii materiale, așa că opera filantropică și culturală a negustorilor a în-

ceput să se facă din ce în ce mai anemică, mai puțin simțită.

Excepțiile n'au lipsit totuși, unii negustori, mai ales dintre cei cari au putut să-și păstreze vechile poziții comerciale, continuând să onoreze o tradiție de o atât de nobilă substanță.

Una dintre aceste fericite excepții, un mecenat de mână întâi, o mare energie românească, a fost negustorul Diamandi Manole.

Diamandi Manole s'a născut la Brașov în anul 1833, fiind fiul cunoscutului negustor *Ioan Manole*. unul din ctitorii școlilor românești din Brașov, dela care moșteni apoi o formidabilă avere. Această avere tânărul Diamandi a știut să o consolideze și mai mult, păstrând astfel cu vrednicie ceea ce a moștenit, dar mai ales a știut să pună această avere în slujba neamului său, izbutind să-și asigure, prin jertfele și strădaniile sale, una din paginile cele mai frumoase din istoria luptelor naționale din trecutul mult sbuciumatei noastre Transilvanii. „N'a fost în ultimele decenii — scria *Tribuna Poporului* în 1899, la moartea lui — n'a fost nicio manifestațiune mai măreață în sânul poporului nostru și nu este instituțiune de oarecare valoare culturală, națională și bisericească la Românii din patria noastră, la care Diamandi Manole să nu fi avut partea sa cu rol hotărâtor și pururea binefăcător.¹⁾

Având o minte luminată, instruită în școlile din România veche, și îmbogățită apoi prin nenumărate călătorii prin aproape toate metropolele Europei și un suflet viguros de luptător, Diamandi Manole s'a dăruit Transilvaniei cu tot entuziasmul și cu toată abnegația. De altfel zelul acesta naționalist era o adevărată tradiție în familia Manole, tatăl său, Ioan Manole, fiind unul din animatorii și sprijinatorii școlilor și instituțiilor românești din Brașov. Mergând pe același drum, Diamandi Manole, — fost un lung șir de ani președinte al Camerei comerciale și industriale din Brașov, iar între 1894-96 censor la Banca națională, numită mai apoi banca austro-ungară, — a făcut să se zică despre sine, în legătură cu sprijinul acordat școlii: „*muritor nu a fost să o tubească atât de mult ca dânsul*“.²⁾ Remarcăm că aceste cuvinte atât de elogiase și atât de rare, rostite de către unul din cei mai de seamă cărturari transilvani, el însuși profesor, n'au fost spuse pentru a caracteriza râvna vreunui om de școală, a vreunui profesor sau scriitor, ci ele au ținut să sublinieze, lapidar și categoric, străduința și dragostea față de școală a unui negustor, a unui om deci care, prin ocupațiile sale profesionale, era în afara preocupărilor școlare. Diamandi Manole, negustorul Manole, s'a identificat însă atât de mult cu dragostea și respectul pentru școală, încât a fost unul din cei mai pasionați spri-

jinatori ai învățământului românesc din Transilvania. Fiind un șir lung de ani membru și mai apoi președinte al Eforiei școlare din Brașov, a arătat școlilor atât de mare dragoste și a pus în serviciul lor un atât de mare zel, încât moartea lui a lăsat unanime regrete în sufletele tuturor iubitorilor de școală.

De numele lui se leagă și din jertfele sale a luat ființă fondul pentru ajutorarea elevilor săraci dela școlile românești din Brașov, din visteria căruia au fost subvenționate nenumărate serii de elevi români.

Dragostea sa nu se îndrepta însă numai asupra elevilor și studenților din Transilvania, ci el urmărea cu aceeași căldură și manifestațiile studențimii române de pretutindeni. Cunoscute fiindu-i aceste sentimente, precum și spiritul său de jertfă, la Diamandi Manole au făcut apel în 1871 organizatorii congresului studentesc dela Mănăstirea Putna, la mormântul lui Stefan cel Mare, în frunte cu *Mihail Eminescu* și *Ion Slavici*, care a avut un atât de răsunător ecou în sufletele Românilor de pretutindeni.

Fără concursul negustorului dela Brașov, congresul acesta, la care au participat reprezentanți ai studențimii și intelectualității române de pretutindeni, veniți să se închine la mormântul marelui voevod, nu s'ar fi putut ținea fiindcă fondurile sale dispăruseră printr'o manoperă necinstită, în falimentul unei întreprinderi.³⁾

Iată mărturisirea lui Ion Slavici, principalul organizator al congresului, asupra sprijinului primit dela Diamandi Manole: „Umblând în 1871 pe la Viena, el a aflat cele petrecute (de faliment) și era cuprins de viu neastâmpăr. Il văd parcă și acum umblând în cafeneaua Troidl din om în om cu capul cam aplecat, calcând apăsat și cu pași lași parcă ar fi luat la goană pe cineva și ștergându-și din când în când sudorile din față... Dacă era vorba ca tinerimea să nu pată rușine, serbarea trebuia neapărat să se țină la 15/27 August, — nu însă cu desăgii în spinare. „N'avem — zicea el — decât să începem iar a aduna bani pentru ca lumea să dea cu socoteala, că cei adunați nu sunt destui și să mai dea. Am să adun chiar eu. Am un cumnat la Brașov, altul la Sibiu, iar altul la Rășinari. Am câte un cumnat la București, la Craiova, la Iași, am tovarăși de afaceri la Brăila și la Galați, precum și la Ploești, iar la București sint acasă ca la Brașov. N'am decât să-i pun în mișcare pe toți, și treaba e făcută“.

Diamandi Manole nu umbla, ca alții, pe cerșite ci trecea în listă pe ai săi, taxa pe fiecare dintre dânsii și-i executa fără discuțiune.

A pus apoi pe cumnatul său dela Craiova să obție votarea sumei de 1000 Lei pentru serbare și să vestească despre aceasta pe cei din București, dela Iași,

¹⁾ Vezi Nr. 186 din 1899.

²⁾ V. Goldiș în *Tribuna Poporului* Nr. 189 din 1899.

³⁾ Pentru acest congres se adunaseră 5000 florini care fu-
seră delapidate de speculantul Mureșanu, care fugise cu ei în
America.

dela Galați, dela Brăila și dela Ploiești. Urmarea a fost că în timp de câteva zile Bucureștii și Iașii au votat câte 2000 Lei, Galații, Brăila și Ploiești câte 1000, alte orașe câte 500 Lei, cu totul peste 15.000 Lei... Cu acești bani, și cu alții din Bucovina și contribuții studențești s'a ținut congresul dela Putna pentru aniversare a 400 ani dela zidirea Mănăstirii Putna. ¹⁾

¹⁾ Ion Slavici: *Amintiri literare*, Buc. 1924, pag. 113-114.

Aceeași dragoste a arătat-o Diamândi Manole și bisericii ortodoxe, fiind deputat al congreselor naționale bisericești, „unde întotdeauna — scrie *Tribuna Poporului* — cu glas puternic și cu inimă caldă s'a pus întru apărarea și promovarea intereselor înalte ale bisericii sale”. ¹⁾

¹⁾ Nr. 186 din 1899.

VASILE NEȚEA.

(Va urma).

„CASSA DE PĂSTRARE“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII S. A. ÎN SĂLIȘTE.

Capital deplin vărsat Lei 1.250.000 —

Reg. Soc. Banc. Nr. 9/1934.

CONVOCARÉ

D-nii acționari ai Institutului de credit și economii „CASSA DE PĂSTRARE“ S. A. în Săliște, sunt convocați în

Adunarea Generală Extraordinară,

pentru ziua de *Miercuri*, în 18 Decembrie 1940, orele 11 a. m., la sediul societății, cu următoarea

ORDINE DE ZI:

1. Deschiderea și constituirea Adunării Generale;
2. Ratificarea reducerii numărului administratorilor, conform dispozițiilor Decretului-Lege din 19 Octombrie 1940, publicat în Monitorul Oficial Nr. 245 bis, referitor la funcționarea societăților anonime pe acțiuni;
3. Alegerea a 3 cenzori activi și a 3 supleanți cu mandat de trei ani.

În caz de neînțunire a numărului legal de acționari și acții, cea de a doua adunare se va ține în același local în ziua de 28 Decembrie 1940, la aceeași oră, putând această adunare generală să aducă concluze valide fără considerare la numărul acțiunilor depozitate și la numărul acționarilor prezenți.

Săliște, 23 Noembrie 1940.

Consiliul de Administrație.

NOTĂ. Acționarii care doresc a lua parte la această adunare generală vor depune acțiunile cu cel puțin 5 zile înainte de adunare la casieria Institutului sau la Banca „ALBINA”, „BANCA ROMĂNEASCĂ” și „BANCA CENTRALĂ” pentru Industrie și Comerț din Sibiu.